

Državni izpitni center

M 0 8 2 5 0 1 2 3 M

JESENSKI IZPITNI ROK
ŐSZI VIZSGAIDŐSZAK

GEOGRAFIJA FÖLDRAJZ

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 29. avgust 2008

**SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Moderirana različica

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)**A1 – OBČA**

1. Sončno sevanje, gravitacija, moč vode
Za tri pravilno obkrožene odgovore 1 točka.
2. DA, NE, NE, NE
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
3. *Reliefna oblika: melišče*
Ime kamnine: grušč ali pesek
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
4. *Priloga 2: kemična erozija ali korozija*
Priloga 3: vetrna akumulacija
Priloga 4: morska erozija ali abrazija
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
5. Valovi (morje) spodjedajo (erodirajo) obalo, pobočje mehansko prepereva, nato pa se zaradi lastne teže odlomi (odkruši) v morje.
Kandidat mora opisati dva zunanja procesa: abrazijo, mehansko preperevanje ali denudacijo.
Za odgovor, ki vsebuje smiselno razlago obeh procesov, 1 točka.
6. Ker voda hitro izgine v notranjost, je problem oskrbe z vodo. / Ker je relief zelo razgiban, je malo prostora za gradnjo naselij ali kmetijsko izrabo. / Ker je prst plitva, je manj možnosti za poljedelstvo.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

A2 – OBČA

7. B
1 točka
8. Cestni
Železniški
Morski (pomorski, vodni, ladijski)
Zračni (letalski)
Za štiri odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
9. Povzročča velik hrup. / Zelo onesnažuje ozračje. / Izpušni plini iz letal vplivajo na nastajanje ozonske luknje/stopnjujejo učinek tople grede. / Čedalje večje površine, namenjene gradnji in širitvi letališč.
Za vsak opis dobi kandidat 1 točko, skupaj 2 točki.
10. Notranjost Avstralije je zelo redko poseljena in večinoma ni drugih prometnic (cest, železnic), zato je za oskrbo ljudi najpomembnejši letalski promet / velika oddaljenost med kraji.
Za smiselni opis 1 točka.
11. A – Panamski prekop, B – Sueški prekop
Pojasnitev: Skozi Sueški prekop poteka krajša, hitrejša in cenejša plovna pot / nižji prometni stroški / iz Azije v (Zahodno) Evropo / prekop je pomemben za prevoz nafte iz Perzijskega zaliva v Sredozemlje.
Za oba pravilno navedena prekopa 1 točka, za pojasnitev 1 točka, skupaj 2 točki.

12. *Storitve*: Dostop do veliko informacij. / Možnost prebiranja in pošiljanja elektronske pošte iz različnih delov sveta. / Možnost izobraževanja. / Možnost nakupov. / Možnost opravljanja bančnih poslov. / Možnost sprostive in zabave. / Možnost rezervacije vozne karte, hotela ...
Spremembe: Hitrejše in učinkovitejše opravljanje različnih storitev z doma. / Večja in učinkovitejša informiranost ljudi. / Hitrejše in cenejše pošiljanje in sprejemanje osebnih sporočil. / Manj osebnih stikov med ljudmi. / Pojav zasvojenosti z internetom. / Pospešena globalizacija.
Za obe navedeni storitvi 1 točka, za smiselno navedbo spremembe 1 točka, skupaj 2 točki.

B1 – SVET

13. 2, 5, 1, 3
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
14. A – puščavske prsti, kserosoli, arenosoli
 B – feralitne prsti, tropske rdeče in rumene prsti, feralsoli, črne prsti
 C – vulkanske prsti
Za tri pravilno vpisane tipe prsti 2 točki, za dva 1 točka.
15. Tropsko polsuho podnebje.
Naravnogeografski vzrok: Nestalnost padavin. / Majhna količina padavin. / Zakasnitev (prestavitve) deževne dobe. / Pojavljanje sušnih obdobij (klimatsko nihanje).
Družbenogeografski vzrok: Porast števila prebivalcev in njihovih potreb (les za kurjavo in gradnjo). / Porast števila glav živine. / Krčenje naravnega rastlinstva. / Povečan pritisk na zemljo.
Za pravilno obkroženo podnebje 1 točka in za vsak smiseln opis vzroka po 1 točka, skupaj 3 točke.
16. Pomoč je kratkoročna in ne spodbuja razvijanja lastnega gospodarstva.
 Pomoč zaradi politične nestabilnosti pogosto ne konča v pravih rokah.
 Zaradi podkupljivosti domačih uradnikov pomoč včasih ni pravično razdeljena.
 Hrana in zdravila so včasih dvomljive kakovosti.
Za smiselno razlago 1 točka.
17. Razviti domače gospodarstvo do te stopnje, da ne bodo več potrebovali pomoči.
 Dvigniti izobrazbeno raven prebivalstva, da bodo smotrneje kmetovali.
 Z izobraževanjem in ozaveščanjem omejiti visoko rodnost.
 Neposredno vlaganje v pridobivanje novih obdelovalnih površin.
Za oba smiselna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

B2 – SVET

18. Države v razvoju v glavnem izvažajo naravna bogastva / surovine / kmetijske pridelke.
 Ne izvažajo toliko industrijskih izdelkov / strojev.
1 točka
19. 3, 4, 1 in 2.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
20. *Kmetijska panoga*: ovčereja / ekstenzivna ovčereja / živinoreja.
Vzroki: z dodatnim ukvarjanjem z ovčerejo zmanjšujejo preveliko odvisnost / ranljivost / tveganost monokulturnega poljedelstva.
 Prevelika usmerjenost v pridelavo žita je nedonosna / tvegana ob slabi letini / suši.
Za pravilno poimenovanje kmetijske panoge 1 točka, za pravilno utemeljitev 1 točka, skupaj 2 točki.
21. Erozija prsti / dezertifikacija / širjenje puščav
1 točka

22. Suša / gozdni požari / tropski cikloni / Willy Willies / El Nino / tropski orkan
Za oba pravilna odgovora 1 točka.
23. A – Perth, B – Sydney
Razlike: v avstralskih milijonskih mestih ni toliko revnih četrti / manj je kriminala / priseljevanje s podeželja je manj intenzivno / mesta imajo bolj razvite mestoslužne dejavnosti / prevlada moderne arhitekture.
Za afriška so odgovori nasprotni tem za avstralska mesta.
Za obe pravilno poimenovani mesti 1 točka, za vsako navedeno razliko 1 točka, skupaj 3 točke.

C1 – EVROPA

24. Geografska širina: 66,5° / 66° 30'
Za pravilno poudarjen severni tečajnik 1 točka, za pravilno navedeno geografsko širino 1 točka, skupaj 2 točki.
25. germanskih
ugrofinska
baltske
protestantska
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
26. *Naravni nesreči:* izbruh vulkana / izliv lave in potres (odgovora »vulkan« ne upoštevamo, ker je to reliefna oblika).
Vzrok: Islandija je del Srednjeatlantskega hrbta / razmikata se Evrazijska in Severnoameriška litosferska plošča / konstruktivni stik dveh litosferskih plošč / intenzivno tektonsko delovanje (odgovora »tektonika« ne upoštevamo).
Za navedbo obeh naravnih nesreč 1 točka, za opis vzroka 1 točka, skupaj 2 točki.
27. Nordijske države so imele manj obsežno kolonialno ozemlje.
Ležijo na hladnejšem severu Evrope, kjer je podnebje manj primerno za življenje (nižje temperature, polarna noč).
Večje razdalje med območjem odseljevanja in priseljevanja.
Za smiselno opisan vzrok 1 točka.
28. *Alternativni vir:* vetrna energija / energija biomase (slame, bioplina)
Opis: Danska je uravnana dežela, prek katere neovirano stalno pihajo zahodni vetrovi, s primerno hitrostjo.
Naravne danosti na Danskem so primerne za poljedelstvo in živinorejo, pri pridelavi nastaja veliko organskih odpadkov, ki jih uporabijo kot vir energije.
Za vsak odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.
29. Hladnejše podnebje, daljša ogrevalna sezona, večja poraba energije za razsvetljavo med polarno nočjo, velika poraba v industrijski proizvodnji, velike razdalje znotraj držav, visok življenjski standard.
1 točka

C2 – EVROPA

30. A Panonska nižina/kotlina
B Vlaška nižina
C Karpati
D Dinarsko gorstvo/Dinaridi
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
31. *Hvar*: Sredozemsko / mediteransko podnebje.
Bukarešta: Kontinentalno (vlažno) podnebje / srednjeevropsko prehodno podnebje / celinsko podnebje.
Vrsta padavin: Konvekcijske padavine.
Za vsako pravilno poimenovanje podnebnega tipa 1 točka, za pravilno ugotovljeno vrsto padavin po nastanku 1 točka, skupaj 3 točke.
32. *Dubrovnik*: kulturni spomenik
Kornati: naravna dediščina
Plitvička jezera: naravna dediščina
Za tri ali dva pravilna poimenovanja 1 točka.
33. *Leto*: 1991
Vzrok: Vojna na Hrvaškem / nacionalna teorija.
Za oba pravilna odgovora 2 točki.
34. *Nastanek obale*: Obala se je v geološki preteklosti ugreznila / morje je zalilo kopno (gorati predel) / transgresija morja.
Razlaga: Obala je primerna za navtični turizem zaradi številnih otokov, polotokov in zalivov. / Obala je razčlenjena. / Hrvaška ima dalmatinski tip obale.
Za pravilen opis nastanka obale 1 točka, za pravilno ugotovljen vzrok 1 točka, skupaj 2 točki.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije in Madžarske)**D1 – SLOVENIJA**

1. Njive, vinogradi, sadovnjaki, travniki
Za tri pravilne odgovore 1 točka, za štiri 2 točki.
2. *Kmetijska panoga:* živinoreja / pašna živinoreja / ekstenzivna živinoreja
Opis: razgiban, strm, hribovit relief, večje nadmorske višine, nižje temperature
Za pravilno poimenovanje panoge in opis po 1 točka, skupaj 2 točki.
3. Usmeritev slovenskega kmetijstva je zaradi doseganja konkurenčnosti na trgu intenzivna hlevska živinoreja. Večja intenzivnost živinoreje.
1 točka
4. *Zemljiška kategorija:* močvirje, nerodovitno, barje
Pojasnitev: Zasipavanje vodotokov (Ljubljani) z obrobja s finim glinenim materialom ustvarja težko prepustno podlago, zato voda zastaja.
Zasipavanje vodotokov dandanes še ne sledi dovolj hitro razmeroma hitremu ugrezanju ob prelomnicah, zato voda zastaja.
Za pravilno poimenovanje panoge in pojasnitve po 1 točka, skupaj 2 točki.
5. *Zemljiška kategorija:* vinogradi
Reliefna oblika: gričevje
Pojasnitev (Brkini): Zaradi višin vinogradništvo ni več donosno. / Nižje temperature. / Prevladuje hribovje. / Celinskost. / Manjši vpliv Sredozemlja.
Za pravilno poimenovanje zemljiške kategorije in reliefne oblike 2 točki, za smiselno pravilno pojasnitev 1 točka, skupaj 3 točke.

D2 – SLOVENIJA

6. Tekstilna, železarska in živilska
Za tri pravilno obkrožene panoge 2 točki, za dve 1 točka.
7. Kranj, Slovenska Bistrica
Za pravilno obkrožena kraja 1 točka.
8. Boljša infrastruktura / več delovnih mest v neagrarnih dejavnostih / pospešeno opuščanje kmetijstva (deagrarizacija) / prilagoditev kmetijstva industriji in industrijskemu prebivalstvu / povečal se je delež polkmetov / zmanjšanje deleža kmečkega prebivalstva / višji (družbeni) standard prebivalstva / urbanizacija podeželja / spreminjanje videza naselij.
Za oba pravilna odgovora 1 točka.
9. *Kidričevo:* energijski vir
Ajdovščina: surovine
Metlika: delovna sila
Ljubljana: trg
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
10. *Obseg industrijske proizvodnje:* B
Število zaposlenih v industriji: C
Produktivnost dela: A
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za enega 1 točka.

11. *Padec*: Konec 80. let se je začela gospodarska kriza. / Slovenija je izgubila nekdanji jugoslovanski trg. / Začelo se je prestrukturiranje slovenske industrije. / Industrija se je začela usmerjati na zahtevnejše trge. / Začelo se je lastninjenje industrijskih podjetij.
Dvig: Podjetja so razpadla na več manjših in začela ponovno zaposlovati. / Opirati so se začela številna manjša podjetja. / V Slovenijo je začel prihajati tuj kapital. / Država je vzpodbujala podjetništvo.
 Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.

E1 – MADŽARSKA

12. Ország / Država	Főváros / Glavno mesto
1 Slovaška _____	Bratislava _____
2 Avstrija _____	Dunaj _____
3 Slovenija _____	Ljubljana _____
4 Hrvaška _____	Zagreb _____
5 Srbija _____	Beograd _____
6 Romunija _____	Bukarešta _____
7 Ukrajina _____	Kijev _____

Za sedem držav in sedem glavnih mest **3 točke**, za šest in šest in pet in pet odgovorov 2 točki, za štiri in štiri ter tri in tri 1 točka.

13. Magyarország Közép -Európához tartozik, a Kárpát-medence középső részén fekszik. Tengeri határai nincsenek.
 Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
14. *Posledici*: stopnjevanje kontinentalnih značilnosti proti osrednjim, vzhodnim pokrajinam; večanje temperaturnih amplitud od obrobja proti osrednjim predelom kotline; zmanjševanje količine padavin proti osrednjim predelom; število sončnih ur je večje proti južnim predelom regije *Duna-Tisza köze*; zmanjševanje oblačnosti v isti smeri
 Za navedbo dveh posledic **2 točki**, za eno 1 točka.
15. *Posledica*: pogoste poplave v kotlini ob večjih nalivih, taljenju snega na goratem obrobju Panonske kotline; večina vodotokov priteče na Madžarsko iz sosednjih držav; počasen tok, kar ima za posledico meandriranje rek; ekstremne poteze rečnih režimov Tise, Donave...
 Za navedbo ene posledice **1 točka**.
16. *Makroregije*: Kisalföld, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység, Apokalja
 Za navedbo štirih makroregij **2 točki**, za tri ali dve 1 točka.

E2 – MADŽARSKA

17. *Sektor: terciarni sektor*
Dejavnosti: promet, trgovina, gostinstvo...
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
18. *Ugodnosti za kmetijstvo: sík terület, mérsékelt éghajlat, mezőségi talaj...*
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
19. *GDP/BDP: cca. 4,5 %;*
Število zaposlenih v kmetijstvu: cca. 400.000 zaposlenih
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za en odgovor 1 točka.
20. *Kmetijska pridelka: kukorica, búza, napraforgó...*
Panogi živinoreje: juhtenyésztés, szarvasmarha-tenyésztés, lótenyésztés, lúdtenyésztés...
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
21. *Nacionalni park: Hortobágyi Nemzeti Park*
Tip pokrajine: puszta
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za en odgovor 1 točka.